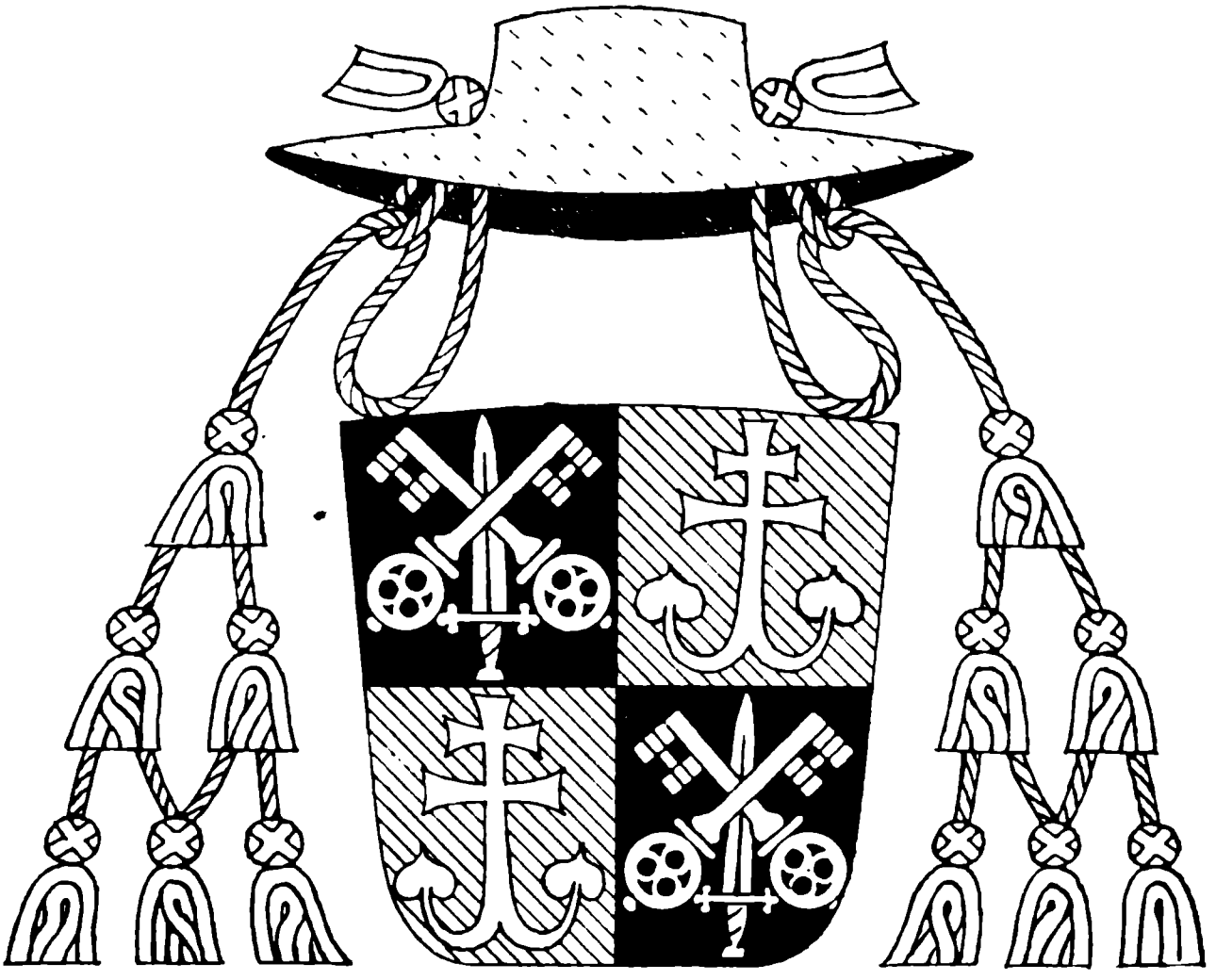
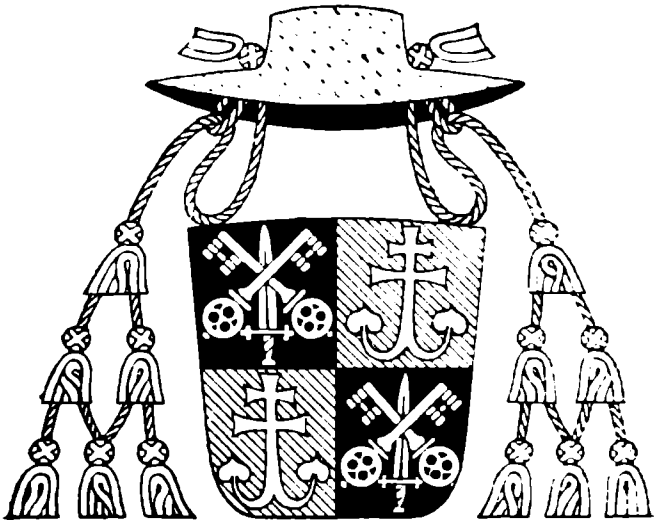

30. ČERVEN 1946

J. E. THDR KAREL SKOUPÝ, BISKUP BRNĚNSKÝ

JEHO EXCELENCE

THDR

KAREL SKOUPÝ

biskup brněnský

1946

BRNĚNSKÁ TISKÁRNA V BRNĚ

J. E. THDR KAREL SKOUPÝ BISKUP BRNĚNSKÝ

KE DNI SVĚCENÍ

Jan Zahradníček

Vkládání rukou,
proude nepřetržitý
milosti čiré
od prvopočátku slunečného
až do našich let,
až k tomuto muži a knězi -

Vkládání rukou na čela nová a nová
pro rozryvnou potřebu obnovy
světa unaveného světem,
v praskotu pšeničné záře
z ohnisek svatostánků
ustavičné spájení společenství
rozbíjeného nárazy zvenčí,

aby všude,
za dveřmi domácností i venku
na stožárech větrů
přes klikyháky rouhání a vzpoury
tahy úmluvy prvotné
v nepomíjejících barvách Krista Kapitána
číst bylo možno -

Zde i tam
ve vůni hyacintů
poprchává předtucha jara.
Tak mnohou ránu je převázat třeba,
říci slovo, vody podat i otevřít okno.
Klesají ruce lidem i andělům.
Však milost čirá - silnější sudby Adamovy
žhne proudem nepřetržitým
od prvopočátku slunečného
až do našich let,
až k tomuto muži a knězi -

Jej, Bože, chraň!

PIUS BISKUP,

SLUŽEBNÍK SLUŽEBNÍKŮ BOŽÍCH,

milovaným synům, kapitule kostela sv. Petra a Pavla v Brně, duchovenstvu i věřícímu lidu města a diecése brněnské pozdrav a apoštolské požehnání. Po úradě s Našimi ctihodnými bratřími, kardinály svaté římské Církve, vyvolili jsme dnes z moci apoštolské milovaného syna KARLA SKOUPÉHO, Našeho tajného komořího a rektora velkého semináře této diecése pro biskupský stolec brněnský, který právě postrádá svého pastýře, a dali jsme ho za biskupa a pastýře. O tom Vám všem dáváme tímto Naším listem zprávu a Vám v Pánu přikazujeme, abyste tohoto KARLA, zvoleného biskupa, přijali jako otce a pastýře svých duší a chovali k němu náležitou úctu a jeho spasitelným napomenutím a rozkazům projevovali povinnou poslušnost

a čest, tak aby on s radostí ve Vás nalezl oddané syny a Vy v něm laskavého otce. Chceme pak a nařizujeme, aby Váš nynější správce diecése pečoval a dbal o to, aby tento Náš list byl přečten nejen v nejbližší kapitulní schůzi, ale i v nejbližší den sváteční ve stoličním velechrámu.

Dáno v Římě u sv. Petra v 8. roce Našeho pontifikátu.

CORDIS JUBILATIO

Stručná zpráva čsl. rozhlasu v sobotu 6. dubna t. r. ráno o jmenování Msgra dra Karla Skoupého biskupem brněnským naplnila radostí celou rozsáhlou diecési brněnskou a vzbudila značný ohlas a zájem v celém našem státě. Jistě právem, neboť bylo nám všem už líto, že téměř po roce života v osvobozeném státě stále ještě trvá dlouhá sedisvakance na biskupském stolci brněnském. Uprázdnil se úmrtím zvěčnělého a zasloužilého biskupa dr Josefa Kupky 20. června 1941. Vatikán - jak jasně vyznal sv. Otec Pius XII. v listě „Provide hoc" čsl. episkopátu z 28. srpna 1945 - dobře chápal ztrátu arcipastýře jako mimořádnou a zlou pohromu a viděl, jak by bylo na výsost potřebí obsaditi prázdný stolec, ale rozhodl se, ač to bolelo, po dobu okupace jej zatím nejmenovati, aby uchránil beze škody nejvyšší statky, totiž svobodu Církve a naše vyšší duchovní zájmy.

Náš nový pan biskup se narodil 30. prosince 1886 z rolnické rodiny v Lipůvce. Je to kopcovitý kraj nedaleko Brna, poznamenaný však vzácnými stopami dějin. Tudy šla kdysi cesta sv. Metoděje, jak o tom svědčí památný kostelík sv. Klimenta v lese nedaleko Lipůvky, založený sv. věrozvěstem.

Není tedy jen tak náhodné, že právě v úmrtní den sv. Metoděje přivezl posel nunciatury zprávu o jmenování. A na druhé straně Lipůvky je v nevelké vzdálenosti krásné a památné poutní místo Vranov, kam už od dětství často putoval.

Studoval na klasickém gymnasiu v Brně (tehdy 1. českém gymnasiu), kde jako „primus třídy" maturoval s vyznamenáním v roku 1907. I theologii studoval v Brně v alumnátě, jehož historie je tak slavná, nebot' tam působil Sušil, Pospíšil, Sedlák, trojice mužů, kteří byli otci národního a vůbec duchového života Moravy v minulých sto letech. A sušilovská tradice žije v brněnském alumnátě i dnes; jedna kněžská generace ji předává jako vzácný závazek druhé; tak jí z horoucích slov Pospíšilových a Sedlákových byl vychován náš nový pan biskup, který zase sám jí zapaloval stovky mladých kněžských srdcí, jež za svých 23 let ředitelování biskupského alumnátu přivedl k oltáři. Však právě tady v té vzácné sušilovské tradici je poslední vysvětlení, proč tvář Moravy je tak věřící a její kněžstvo - jak potvrdila poslední válka - tak hrdě národní.

Na kněze byl vysvěcen 16. července 1911 biskupem Pavlem Huynem. Mezi jeho spolužáky byl i právě vysvěcený opat staroslavného augustiniánského kláštera na Starém Brně, nejdp. P. Benedikt Švanda. Nejdříve působil v duchovní správě v Dyjákovicích. Jeho farářem byl známý pan děkan Ruber, na něhož často vzpomíná. Ale už po roce je povolán za prefekta do biskupského chlapeckého semináře. Nevím, kdo u tohoto tehdy ještě tak mladičkého kněze objevil jeho vychovatelské nadání, které v něm bylo založeno především na lásce k mládeži, ale byla mu tak dána jedinečná příležitost: čtyřiatřicet let působil jako

vychovatel, svůj život dal mládeži. Měl trojí okruh: seminaristy-studenty, akademiky, bohoslovce. Prvých deset let pobytu v Brně patří oné rozsáhlé budově na Veveří ulici, v níž už biskup Schaffgotsche umístil seminář. Tam do r. 1919 působil jako prefekt, později jako regent. Současně vyučoval na brněnských středních školách, zvláště na učitelském ústavě, na školách Vesny a na I. českém gymnasiu. A když byla v Brně založena Masarykova universita a spolek katolických akademiků Moravan, dotud omezený jen na techniky, rozvinul svou činnost, byl to právě dr Skoupý, který byl jeho vůdčím duchem a zakládal tradici Moravana na universitě i ve společenském životě. Tehdy také za jeho vedení byl v Brně slavný sjezd katol. studentstva a inteligence i připraveny četné sjezdy krajinské. Však akademická mládež a zvl. Moravan jsou dosud tak blízko jeho srdci.

Ale hlavní díl vychovatelské péče dal bohoslovcům. 11. dubna 1918 dosáhl doktorátu theologie na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci a už rok nato byl pověřen suplováním profesury Nového Zákona na bohoslovecké učilišti v Brně. Řádné profesury dosáhl počátkem r. 1921. Byl pro ni dobře připraven. Jeho učitelem byl nynější olomoucký univ. profesor, prelát dr Tomáš Hudec. S ním také vykonal v r. 1910 pouť do Palestiny. A nesmíme zapomenout ani na Sušila, který právě jako profesor Nového Zákona, překladatel a vykladatel, tolik působil na mladého biblistu, který si zamiloval především sv. Pavla a jeho listy. Kdo nebyl jeho posluchačem, neuvěří, s jakým zanícením přednášel právě o tomto apoštolu národů a uváděl do jeho theologie i kreslil jeho příklad pro naši soudobou pastoraci. Začátkem roku 1923 byl jmenován ještě rektorem brněnského alumnátu a tak jeho pouto s bohoslovci bylo

upevněno. Neměl vždy úřad lehký. Přebíral alumnát početně hodně malý a přivedl jej až k trojnásobku oněch poválečných let. Prožil s ním stejně druhou světovou válku, jako se seminářem prvou. Za okupace byla budova alumnátní zabrána, bohoslovci zasazeni do práce i v cizině, ale třebas tak podvázán, žil alumnát v těsných místnostech brněnského biskupského sídla nepřetržitě dál. A snad už brzy se bude moci vrátit do vlastní budovy a najednou zase shromáždit všechny své svěřence, kteří počtem jsou mezi bohoslovci ČSR na prvém místě.

Bylo už heslem Sušilovým, aby kněz byl moravskému lidu vším. A tak Msgre dr Karel Skoupý se zúčastňoval katolického života i mimo své povolání. Jeho osobnost, nadaná takovou vznešeností zjevu, dobrotou i laskavostí srdce, jemností i ušlechtilostí nitra, sama si otevírá srdce lidí. A proto vidíme ho vždy jako bod, kolem něhož se tak rádi seskupují přátelé i spolupracovníci. Od založení Katolické akce za pana biskupa Kupky až dodnes je jejím místopředsedou. Zvláštní účast měl jako obětavý hospodář při budování nového biskupského gymnasia a konviktu na Žlutém kopci. Plán vybudovati při chlapeckém semináři i vlastní gymnasium předložil již jako regens semináře roku 1921 tehdejšímu biskupovi dr Norb. Kleinovi, ale u něho nenalezl pochopení. Zato jeho nástupce Msgre dr Kupka plán schválil a postavil se za něj celou svou autoritou a v jubilejním roce diecése brněnské v r. 1927 ohlásil, že by si přál, aby nový seminář s gymnasiem byl trvalým památníkem tohoto jubilea, a začal organisovati sbírky pro tento účel. Duší však jak přípravných prací, tak i budování samého byl nový pan biskup, který nejlépe viděl nutnost takto si vychovávat kněžský dorost. Pracovně vedlo celou akci nejdříve Kuratorium, od r. 1933 spolek „Kněžský

dorost", jehož místopředsedou a po smrti preláta Zavadila od r. 1935 předsedou je právě Msgre dr Karel Skoupý. Na první pátek 4. srpna 1939 byla stavba zahájena, ale dosud není úplně dokončena. Její břímě, hlavně rázu finančního, zmáhal předseda s celým výborem až dosud velmi úspěšně.

Portret nového našeho biskupa by byl neúplný, kdybych se nezmínil i o jeho četných církevních hodnostech. Je členem církevního soudu, předsedou collegia církevních censorů, asesorem biskupské konsistoře, papež. komořím, členem komise examinátorů pro studium trienální, komise pro úřad učitelský na školách středních i na školách národních a seniorem sboru profesorů na theologickém učilišti.

Své upřímné a nesmlouvavé češství osvědčil mnohokráte právě za uplynulé války. Jen jednu příhodu bych v této souvislosti chtěl prozradit, totiž že ukrýval uprchlého jugoslávského zajatce u sebe v Brně a staral se o jeho bezpečný návrat do vlasti, což se mu pomocí jiných vlastenců opravdu podařilo. A to bylo v těžkém roce 1941 v září.

Dnes stojí Msgre dr Karel Skoupý na začátku nového úseku svého života. Převezme řízení brněnské diecése v době vážné, vždyť je po největší světové válce, a čekají ho přečetné úkoly v rozsahu takovém, jak snad žádného z jeho předchůdců od r. 1777, kdy byl brněnský biskupský stolec zřízen. Došlo u nás k hlubokým změnám v struktuře sociální, hospodářské i politické, jež nezbytně se projeví v životě duchovním i kulturním, ale musí být zhodnoceny a proniknuty kvasem křesťanství. A tento pastorační úkol je základní v pracovní záplavě, již bude muset nový biskup zmáhat, ať jde o vybudování interního středoškolského studia, povýšení bohosloveckého učiliště na fa-

kultu, vytvoření pastoračního ústředí, prohloubení charitativní práce, či o náboženskou péči o děti a mládež. Ale dosavadní mnohostranná činnost, vzácná horlivost a ušlechtilé rysy povahy dávají lidské záruky, že náš nový biskup bude řídit svou diecési k blahu Církve i vlasti. A o Boží pomoc pro svého arcipastýře se bude modlit a už dnes se modlí kněžstvo i věřící. Dej mu Bůh svou milost, dar moudrosti, dar síly a dar zdraví!

K NOVÉMU OBSAZENÍ BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉHO

Univ. doc. JUDr František Kop

Z šesti diecésí v Čechách a na Moravě je rovná polovina (Praha, České Budějovice a Brno) již delší dobu ve správě kapitulních vikářů. Není tím řečeno, že by tento stav musil našim diecésím býti přímo na újmu. Vždyť naši kapitulní vikáři, zvolení kapitulou po uprázdnění biskupského stolce, svěřenou jim diecésní správu vykonávali s největší svědomitostí a péčí, zejména v těžkých dobách válečných, a víme také z dějin, že pražské arcibiskupství bylo neobsazováno a metropolitní kapitulou spravováno plných 140 let (1421-1561). Ale na prospěch dlouhotrvající administrativní provisorium diecésím nikdy nebylo, neboť mezitímní správa je církevním právem myšlena a chápána vždy jako věc přechodná a mimořádná a také novodobému modernímu státu plným právem krajně záleží na tom, aby vyšší církevní obvody, kryjící se s hranicemi státními, byly v rukou církevních funkcionářů řádných a definitivních, s hlediska státní spolehlivosti naprosto nezávadných.

Již z toho, že na kapitulního vikáře, třeba jinak již kapitulou nesesaditelného, nepřecházejí práva biskupská, Kodexem práva kanonického porůznu vytčená, a že pro jeho činnost v podstatě platí ztrnulá zásada „sede vacante nihil

innovetur" (po dobu uprázdnění biskupského stolce nebudiž zavedena žádná novota), vidíme, že iniciativa kapitulního vikáře je objektivním právem citelně sevřena a nemůže tedy přes sebevětší dobrou vůli vikářovu mnohdy býti přivedena k náležitému uplatnění. Mimo to kapitulní vikáři často postrádají hodnosti biskupské (ze zmíněných tří našich kapitulních vikářů jí neměl žádný), pročež k funkcím svátostným, pokud jsou vyhrazeny biskupovi, jsou nuceni užívati vydatné pomoci světících biskupů, čímž se stalo, že od skončení druhé světové války pro rozlehlou arcidiecési pražskou a českobudějovickou společně funguje jediný světící biskup (dr Antonín Eltschkner), a totéž prakticky platí pro Moravu v arcidiecési olomoucké a diecési brněnské (dr Stanislav Zela).

Oč naproti tomu zvučněji a živěji to zní, čteme-li v Kodexu (can. 329, § 1), že biskupové, resp. arcibiskupové jsou nástupci apoštolů, postavení z nařízení božského v čelo určitých obvodů, jež řídí pravomocí řádnou, podléhající vrchní moci papežské. Biskup tedy je řádným vládcem diecése, ale ovšem v mezích obecných církevních zákonů a nařízení papežských. Jeho moc směrem dolů je výlučná, takže každý, kdo v diecési vykonává vládu, má úřední moc, udělenou biskupem. Biskupa v zásadě jmenuje papež svobodně (Kodex can. 329, § 1), i když praxe od začátku taková nebyla.

První volbu biskupů provedli apoštolové a záhy objevila se též účast církevní obce. V II. a III. stol. volili biskupa jeho okolní kolegové za souhlasu kněžstva a lidu. Novým vývojovým momentem je první obecný koncil nicejský r. 325, jímž jako rozhodující činitel k biskupské volbě vstupuje metropolita s právem potvrditi zvoleného kandidáta. Vývoj spěl dále k vyloučení živlu laického, což na západě bylo

částečně provedeno teprve v XI. století, ale volba tu přešla na duchovenstvo biskupského kostela a o potvrzovací právo se rozdělil metropolita se zeměpánem. Z důvodu politického významu úřadu biskupského požadovali králové franští pro sebe potvrzovací právo církevně uznané a někdy jmenovali biskupa zcela samostatně i proti odporu církevnímu. Za Karlovců bylo královské jmenování pravidlem, kdežto kanovnická volba spočívala na zvláštní výsadě královské. I pozdější králové němečtí jmenovali biskupy, částečně s potvrzením papežským.

Za těchto poměrů se vyvinul právní náhled, že i duchovní moc pochází od krále a že konsekrace, vykonaná metropolitou, je pouhým úkonem formálním. Proti takovému stanovisku se Církev postavila se vší rozhodností. Z déle trvajícího „boje o investituru", ukončeného konkordátem vormským r. 1122 mezi papežem Kalixtem II. a císařem Jindřichem V., vyšla Církev celkem vítězně, ačkoli moci světské přece jen zůstal ještě značný vliv na obsazování biskupství. V době následující byly duchovenstvo a lid stále více zatlačovány ve prospěch katedrálních kapitul a čtvrtý koncil lateránský r. 1215 již pokládá vývoj ten za ukončený. Ve XIII. stol. vyhrazují si papežové obsazování některých biskupství a právo královské a metropolitní ustupují volbě kapitul a potvrzení papežskému. Od konce středověku však některé státy od stísněných papežů dosahují nominace (jmenování), resp. presentace (práva návrhu) kandidátů na biskupské stolce. Také na základě novějších konkordátů dosáhlo práva toho mnoho států, mezi nimi (r. 1855) i bývalé Rakousko. A tento stav pak byl zachován také zákonem o zevních poměrech Církve katolické ze 7. května 1874, čís. 50 ř. z. (§ 3, odst. 1.).

Se strany našeho státu bylo po převratu z r. 1918 právo

jmenovací uplatňováno pro československou vládu, na kterou podle ústavní listiny (§ 64) přešla veškerá moc výkonná, která dříve v území Československé republiky příslušela panovníku, pokud zákon ten nechová výhrady ve prospěch presidenta republiky. Církev však, jak vysvítá z alokuce papeže Benedikta XV. z 21. listopadu 1921, se postavila na jasné a nesmlouvavé stanovisko, podle něhož „výsady, jež Apoštolská stolice slavnými smlouvami a dohodami kdysi udělila jiným státům, si žádným právem nemohou přisvojovati nové republiky, jelikož věc, sjednaná s jedněmi, nemůže býti k prospěchu nebo ke škodě ostatním".

Nežádoucí stav, týkající se také způsobu obsazování biskupství a arcibiskupství, byl upraven teprve Modem vivendi z 2. února 1928, dohodou mezi Svatou stolicí a republikou Československou, podle níž (čl. IV.) Svatá stolice dříve než přikročí k jmenování arcibiskupů, diecésních biskupů, koadjutorů s právem nástupnickým a armádního ordináře, oznámí československé vládě jméno kandidátovo, aby se ujistila, že vláda nemá důvodů rázu politického proti této volbě. Tento proces tedy musel také předcházeti dříve než papež jmenoval dosavadního rektora kněžského semináře v Brně dr Karla Skoupého biskupem. Dříve než nastoupí svůj úřad, vykoná (podle Modu vivendi čl. V.) biskup latinsky přísahu věrnosti státu československému, jejíž český překlad zní: „Přísahám a slibuji, jak se sluší na biskupa, věrnost Československé republice, a že nic neučiním, co by bylo proti blahu, bezpečnosti a celistvosti republiky."

Podle ústavy Církve katolické, jak jsme již naznačili, je biskup řádným správcem diecése, podřízeným vrchní moci papežské. Vespolek mají biskupové stejnou moc, podléhající papeži, jakou měli apoštolové v podřízení svatému

Petru, totiž moc říditi Církev, omezenou však hranicemi diecése. Jejich pravomoc je řádná a vlastní, od nikoho v diecési neodvozená, takže účast na církevní vládě v diecési vyvěrá nezbytně z moci biskupské. Podle systému episkopálního, který dosáhl svého vrcholu v tak zv. reformních koncilech XV. století (v Pise, Kostnici a Basileji) a který se ještě později citelně uplatnil ve snahách po „samostatnosti církve francouzské" a v Německu v tak zv. „febronianismu", ovládaném literárním dílem trevirského světícího biskupa Mikuláše Hontheima (pseudonymem Justinus Febronius), je sice papež nejvyšším biskupem, ale jen prvním mezi rovnými a je podřízen obecnému koncilu. Řím k těmto směrům zaujímal vždy stanovisko odmítavé, ale dlouho nebylo positivního ustanovení o poměru moci papežské k moci biskupské. Teprve obecný koncil vatikánský konstitucí „Pastor aeternus" z 18. července 1870 prohlásil t. zv. universální episkopát papežský, takže papež je nikoli pouze nadřízeným orgánem biskupů, nýbrž bezprostředním správcem každé diecése.

Práva biskupská jsou iura magisterii, biskup je nejvyšším učitelem diecése (kázání, katechese, učení theologie, zkoumání knih, dozor nad školami); iura ordinis, má nejvyšší moc ve věcech svátostných (některé svátostné úkony jsou mu vyhrazeny, na př. svěcení kněží nebo biřmování); iura iurisdictionis, je ve své diecési zákonodárcem (vydává zákony v mezích obecného práva a provádí zákony, vydané autoritou vyšší, s čímž souvisí i moc dispensační), jeho soud (soud biskupský) je řádnou první instancí pro spory diecesánů, pokud patří před forum církevní, a biskupovi konečně přísluší také moc správní (jmenuje nižší správce církevní a je řádným představeným všech duchovních, v diecési činných, nad správou dohlíží ročními visitacemi tak,

aby vždy aspoň za pět roků byla celá diecése visitována). Biskup je povinen podávati papeži každých pět let zprávu o stavu diecése a dostaviti se do Říma (tak zv. visitatio liminum). Hlasovacím právem na obecném koncilu účastní se biskup vlády nad celou Církví.

Kanonicky se uchopuje biskup držení moci v diecési předložením apoštolského listu jmenovacího katedrální kapitule za přítomnosti jejího sekretáře nebo kancléře biskupské kurie, který o tom sepíše protokol. Kdo byl jmenován biskupem, má (pod ztrátou důchodů ve prospěch katedrálního kostela) do tří měsíců po obdržení apoštolského listu jmenovacího přijmouti konsekraci; zanedbal-li ji přijmouti po další tři měsíce, pozbývá biskupství. Konsekraci vykoná v neděli nebo v památný den apoštolský biskup, zmocněný papežem, zpravidla však se svolením papežským zvolený tím, kdo má býti konsekrován, a to obyčejně v katedrálním kostele za asistence dvou jiných biskupů. Závěrečným aktem je intronisace, slavnostní dosazení na biskupský stolec.

*

Tyto slavnostní okamžiky tedy opět nastávají diecési brněnské a jejímu biskupství, u nás jednomu z nejmladších, které bylo založeno r. 1777 oddělením ze starobylé diecése olomoucké, povýšené tehdy na arcidiecési a církevní metropoli moravskou. Po dlouhé době sedisvakance s radostí a jásotem, ale i s hrdostí a pýchou opět je diecési dopřáno volati do křesťanského světa: Habemus episcopum - máme biskupa. Ano, máme v Brně biskupa, muže výtečného, který je pravým sloupem Církve, muže stejně učeného jako i praktického, muže vynikajících vlastností, který co

dlouholetý ředitel biskupského alumnátu vychoval brněnské diecési několik kněžských generací, ale též muže krajně skromného a prostého a na výsost demokraticky založeného a zejména mládeži přístupného, jehož církevní vláda nad diecésí zajisté přinese vrcholnou hojnost blaha, požehnání a rozkvětu křesťanských ideí.

K svěcení biskupa ThDr Karla Skoupého vydala a vytiskla Brněnská tiskárna v Brně roku 1946. Náklad 3000 výtisků. Upravil Břetislav Štorm.